

Munkaerőpiaci folyamatok, 2019. I. negyedév

- A közfoglalkoztatásban csökkent, az elsődleges munkaerőpiacon nőtt a foglalkoztatottak létszáma
- Dél-Dunántúlon 15,4 ezer fővel bővült a foglalkoztatás
- Uniós átlag fölötti a hazai foglalkoztatottság
- Bővült az alkalmazásban állók száma
- Az üres álláshelyek 72%-a a versenyszférában vár betöltésre
- Csökkent az álláskeresővel töltött idő
- Észak-Alföldön a legmagasabb a munkanélküliségi ráta
- A munkavállalási korú inaktívak közel kétharmada nő
- Tovább csökkent a potenciális munkaerő-tartalék
- Folytatódott a keresetek dinamikus növekedése
- A keresetek reálértéke 7,6%-kal nőtt
- Csökkent az egyéb munkajövedelem aránya

A közfoglalkoztatásban csökkent, az elsődleges munkaerőpiacon nőtt a foglalkoztatottak létszáma

A munkaerő-felmérés adatai szerint a 15–74 éves népességen belül a **foglalkoztatottak száma** 2019 I. negyedévében közel **4,5 millió** volt (4 millió 497 ezer), ami 62 ezer fővel meghaladta az előző év azonos negyedévi létszámot. A foglalkoztatás bővülésének üteme 2017 óta jelentősen veszített korábbi dinamikájából, és – a gazdaság egyre több területén jelentkező munkaerő-utánpótlási gondok enyhítésére született kormányzati intézkedések ellenére – jelentősen csökken a mobilizálható munkaerő-tartalék. A 2019 I. negyedévében mért 1,4%-os foglalkoztatotti létszámnövekedés lényegében megegyezett az előző év azonos időszakában mérttel. Az előző negyedévhez képest közel 16 ezer fővel nőtt a foglalkoztatottak száma, így az első negyedévet általában jellemző, szezonális okokra visszavezethető létszámcsökkenés ezúttal nem következett be.

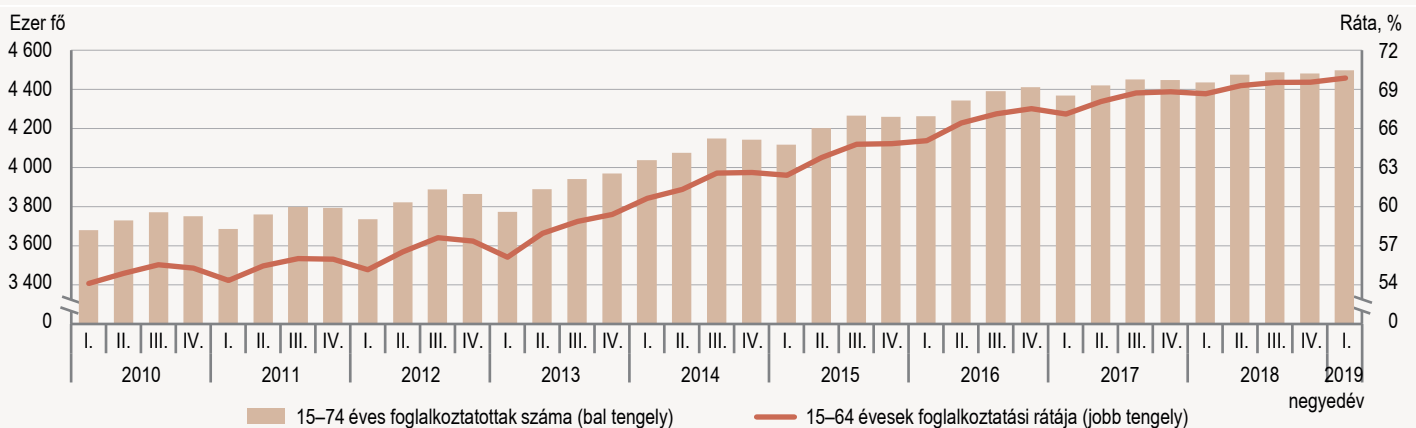
A 15–64 éves népességre számított **foglalkoztatási ráta 69,9%-ra** nőtt, ami 1,2 százalékpontos javulást jelent az egy évvel korábbi értékhez viszonyítva. Ebből 0,5 százalékpontnyit a – nevezőt jelentő – 15–64 éves népesség létszámának időközbeni csökkenése magyarázott. A munkaerő-kínálatra elsősorban a nyugdíjkorhatár 2021-ig tartó folyamatos emelése van pozitív hatással, ugyanis a munkaerőpiacra belépő kisebb létszámú korosztályok miatt bekövetkező forrásszűkülést az idősebb korosztályok munkaerőpiacra maradása egyelőre még kompenzálja. A keresleti oldalon a reálfolyamatok kedvező alakulásáé volt a főszerep. A foglalkoztatás a minimálbér, illetve a garantált bérminimum utóbbi években tapasztalt jelentős emelése¹ mellett növekedett, a helyenként jelentős humán erőforrás-hiánnyal küzdő gazdaság ugyanis a drágább munkaerő alkalmazását is igényli. A pozitív foglalkoztatási trendet a közfoglalkoztatás visszaszorítása érdekében tett intézkedések sem törték meg.

A 2019. I. negyedévi létszámbővülés a közfoglalkoztatottak létszámának erőteljes csökkenése mellett ment végbe. 37 ezerrel volt alacsonyabb az előző év azonos negyedévéhez képest azok száma, akik munkaerőpiaci státusként a közfoglalkoztatást jelölték meg, ugyanakkor 12 ezer fővel² többen adtak meg munkahelyükként külföldön működő vállalkozást. A hazai elsődleges munkaerőpiacon 87 ezerrel, 2,1%-kal dolgoztak többen az egy évvel korábbinál. Mindkét nem esetében javulás történt. A férfiak körében, ahol a foglalkoztatási mutatók összességében is kedvezőbbek, jelentősebb volt a növekedés. A nőket tradicionálisan alacsonyabb foglalkoztatási szint jellemzi, mint a férfiakat, amelynek főbb okai:

- a gyermekvállalás, gyermekgondozás miatt többnyire a nők kerülnek ki átmenetileg a foglalkoztatásból,
- az idősgondozás, illetve egyéb családi kötelezettségek is főként az ő foglalkoztatásukat befolyásolja,
- a 40 év munkaviszony utáni nyugdíjba vonulás lehetőségével is csak a nők élhetnek.

1. ábra

A 15–74 éves foglalkoztatottak létszámának és a 15–64 évesek foglalkoztatási rátájának alakulása

¹ 2016. január 1. és 2019. január 1. között a minimálbér 34%-kal, havi 149 ezer forintra, a garantált bérminimum 51%-kal, havi 195 ezer forintra nőtt.

² A munkaerő-felmérésben azok a külföldön dolgozó személyek szerepelnek, akik vagy napi rendszerességgel ingáznak külföldre, vagy huzamosabb ideig külföldön dolgoznak, azonban időnként hazajárnak, és jövedelmükkel az adatot szolgáltató háztartás megélhetéséhez hozzájárulnak.

Dél-Dunántúlon 15,4 ezer fővel bővült a foglalkoztatás

A foglalkoztatottak száma régióként eltérően változott. A fejlettebbek közül Nyugat-Dunántúlon elsősorban a rendelkezésre álló munkaerő-tartalék szűkössége szabott korlátot a foglalkoztatás bővülésének, miközben a hátrányos helyzetű régiók közül Észak-Magyarországon, illetve Észak-Alföldön elsősorban a közfoglalkoztatás térvesztése miatt az országos átlagnál kisebb mértékben nőtt a foglalkoztatottak száma. Ennek ellenére a közfoglalkoztatottak közel kétharmada továbbra is ebben a két régióban élt. A legdinamikusabb, 15,4 ezer fős növekedés Dél-Dunántúlon következett be, ahol az elsődleges munkaerőpiacon, ezen belül is a versenyszférában megvalósuló foglalkoztatásbővülés nagymértékben tudta ellensúlyozni a közfoglalkoztatottak számának csökkenését.

A területi különbségek a módosulások ellenére is igen stabilnak mutatkoznak. Az ország központi, valamint nyugati régióinak előnye még mindig tetemes. Ezekben, a munkaerőpiaci szempontból kedvezőbb helyzetben lévő régiókban a 15–64 éves népesség foglalkoztatási rátája továbbra is 6–8 százaléppal magasabb, mint az északi, valamint a keleti régiókban. A régiós foglalkoztatási mutatók ráadásul igen nagyfokú térségi szintű különbségeket takarnak, amiket helyenként tovább súlyosbít a falusi foglalkoztatás meglehetősen alacsony szintje.

A 15–74 éves foglalkoztatottak létszámának alakulása

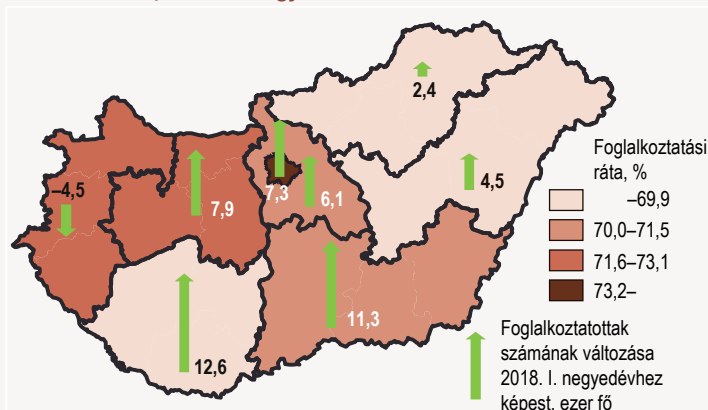
1. tábla

(ezer fő)

Megnevezés	Foglalkoztatottak száma			Foglalkoztatottak számának változása	
	2010.	2018.	2019.	2019. –2010.	2019. –2018.
	I. negyedév				
Összesen	3 678,7	4 435,2	4 497,1	818,3	61,9
Férfi	1 952,2	2 427,1	2 472,8	520,6	45,6
Nő	1 726,6	2 008,0	2 024,3	297,7	16,3
Alkalmazott	3 215,1	3 971,2	4 022,6	807,5	51,4
Társas vállalkozás, szövetkezet tagja	143,3	149,6	162,2	18,9	12,7
Vállalkozó, önálló	308,1	303,6	304,8	–3,3	1,2
Segítő családtag	12,2	10,8	7,4	–4,8	–3,5
Belföldi telephelyen dolgozók	3 633,3	4 338,7	4 388,2	754,9	49,5
ebből: közfoglalkoztatottnak tekintő magát	53,1	158,5	121,0	67,9	–37,4
Külföldi telephelyen dolgozók	45,4	96,5	108,9	63,4	12,4

2. ábra

A 15–64 évesek foglalkoztatási rátája, valamint létszámának változása, 2019. I. negyedév

³ A foglalkoztatási ráta esetében az alapértelmezés szerinti korcsoportot a 15–64 évesek jelentik, míg a munkanélküliségi ráta esetében a 15–74 évesek.

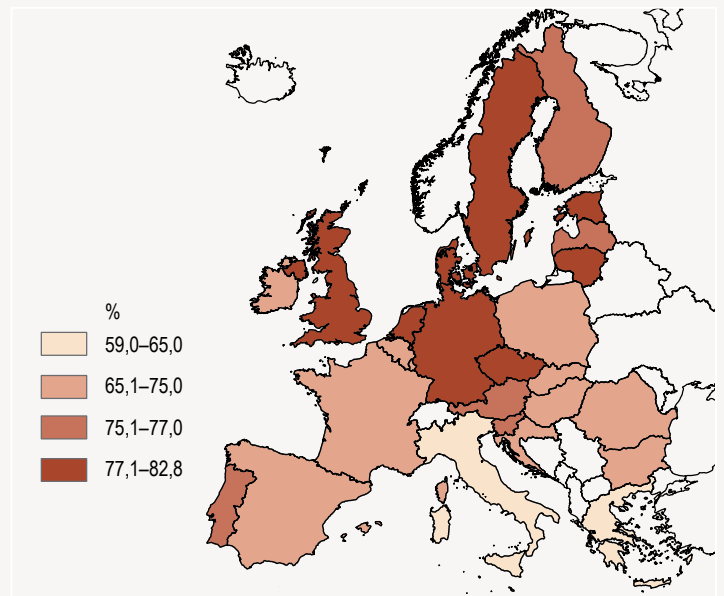
⁴ 2019-től megújult a keresetstatistika adatgyűjtési rendszere. Ezzel összefüggésben nemcsak a havi kereset, de az ehhez köthető létszám-információk forrása is megváltozott. Az adatok a Nemzeti Adó- és Vámhivataltól átvett ún. járulékbemlásokból, valamint a Magyar Államkincstár adminisztratív nyilvántartásából származnak. A közölt indexeket összehasonlító szerkezetben adjuk közre, de az alapadatok közvetlen összehasonlíthatósága korlátozott. A változással kapcsolatban bővebb információ a Módszerben található.

Uniói átlag fölötti a hazai foglalkoztatottság

Az utóbbi évek kedvező munkaerőpiaci folyamatainak eredményeként az unión belüli helyzetünk folyamatosan javult. Az évtized elején hazánkban az EU-28 átlagánál még közel 10 százaléppal alacsonyabb volt a foglalkoztatási, illetve 1–2 százaléppal magasabb a munkanélküliségi ráta.³ A rendelkezésre álló, Eurostat által publikált adatok szerint 2018 IV. negyedévében a 15–64 évesekre számított, 69,5%-os magyar foglalkoztatási ráta 0,6 százaléppal magasabb volt az uniós átlagnál, és ezzel az értékkel Magyarország – a tagországok rangsorában – a középmezőnyhöz tartozott. Ezen belül a magyar férfiak 76,6%-os foglalkoztatási rátája 2,5 százaléppal meghaladta az uniós átlagot, míg a nők 62,6%-os rátaértéke 1,0 százaléppal elmaradt attól. A 25–54 éveseknek, azaz az ún. legjobb munkavállalási korúaknak 83,8%-a minősült foglalkoztatottnak, és ez az érték 3,1 százaléppal volt kedvezőbb az uniós összességében jellemzőnél. A korcsoporton belül a férfiak rátája jelentősen, 3,6 százaléppal volt magasabb az uniós átlagnál, körülben 10 főből 9 foglalkoztatottnak minősült 2018 utolsó negyedévében Magyarországon. A fiatalok foglalkoztatottsága tekintetében azonban jelentős a lemaradásunk. Míg az említett időszakban a 15–24 éves magyar fiatalok 29,8%-a dolgozott, addig az uniós átlag 35,7% volt.

3. ábra

A 20–64 évesek foglalkoztatási rátája az EU tagországaiban, 2018. IV. negyedév

Forrás: Eurostat.

Az Európa 2020 stratégiában meghatározott foglalkoztatási célok alakulásának megfigyelési körét a 20–64 évesek jelentik. Az Európai Unió 2020-ra 75%-os célértéket tűzött ki, Magyarországon a korcsoportra vonatkozó foglalkoztatási ráta 2018 IV. negyedévében 74,7% volt, a férfiakat 82,3, a nőket 67,1%-os érték jellemezte.

A relatíve magas foglalkoztatás alacsony munkanélküliséggel párosult, 2018 IV. negyedévében 4 tagországban (Csehországban, Németországban, Hollandiában és Máltán) volt alacsonyabb a munkanélküliségi ráta a magyarországi 3,6%-nál.

Bővült az alkalmazásban állók száma

2019 I. negyedévében az évközi intézményi munkaügyi megfigyelés vonatkozású körét jelentő legalább 5 főt foglalkoztató vállalkozásoknál, a költségvetési intézményeknél, valamint a foglalkoztatás szempontjából jelentősebb nonprofit szervezeteknél – közfoglalkoztatottakkal együtt – átlagosan **3 millió 180 ezren álltak alkalmazásban**, 1,0%-kal többen, mint az előző év azonos időszakában.⁴

A közfoglalkoztatottak nélkül számolt nemzetgazdasági létszám 2,3%-kal bővült:

- A legalább 5 főt foglalkoztató vállalkozásoknál – a 4 ezer közfoglalkoztatott nélkül – 2 millió 221 ezren álltak alkalmazásban, 3,2%-kal többen, mint az előző év első negyedévében.
- A költségvetési szektor – 93 ezer közfoglalkoztatott nélkül számolt – 699 ezres alkalmazotti létszáma ellenben 0,7%-kal elmaradt a 2018. I. negyedévétől.
- A nonprofit szervezeteknél 4,2%-kal, 153 ezer főre nőtt a közfoglalkoztatottak nélküli létszám.

Az elmúlt időszakban egyre többen léptek ki a közfoglalkoztatásból. Ezt a folyamatot több tényező is befolyásolta, például az, hogy a minimálbér és a közfoglalkoztatási bérek közötti különbség 2017 óta nőtt, illetve érvényesült a munkaerő iránti kereslet felvevő hatása. 2018 I. negyedévéhez képest több mint 25%-kal csökkent a közfoglalkoztatottak száma, illetve az alkalmazásban állókhöz viszonyított aránya is mérséklődött. 2019 I. negyedévében az összes alkalmazásban álló 3,4%-a dolgozott közfoglalkoztatottként, egy évvel korábban ez az arányszám 4,5%-ot tett ki, 2016 I. negyedévében⁵ pedig 6,4%-ot.

Az évközi intézményi munkaügyi megfigyelés vonatkozási körében 2019 I. negyedévében a **közfoglalkoztatottak havi átlagos száma 107 ezer fő** volt. Ennél alacsonyabb negyedéves létszámot legutoljára 2013 elején mérünk. A közfoglalkoztatottak zöme (87%-a) költségvetési intézményeknél, 9%-uk a nonprofit szervezeteknél dolgozott.

Az intézményi munkaügyi statisztika által nem lefedett körre is kiterjedő BM közfoglalkoztatotti statisztika⁶ szerint 2019 I. negyedévében átlagosan 113,3 ezren tartoztak a megfigyelési körbe, ez 38 ezer fős, 25%-os csökkenést jelent az előző év azonos időszaki létszámhoz képest. A létszámcsökkenés fele a legalább középfokú végzettségűek körében következett be, az iskolai végzettség szerinti összetételben azonban jelentős változás nem történt. A közfoglalkoztatottak egynegyede továbbra is szakmunkás végzettségű, de viszonylag magas (17% körüli) a legalább érettségivel rendelkezők aránya is.

Az üres álláshelyek 72%-a a versenyszférában vár betöltésre

A nemzetgazdaság szintjén mért üres álláshelyek⁷ számával becsülhető az, hogy pótlólagosan mennyi munkavállalóra lenne szüksége a gazdaságnak. Az elmúlt időszakban fokozatosan nőtt a betöltendő álláshelyek száma és – a foglalkoztatás bővülése ellenére – az üres álláshelyek aránya⁸ is emelkedett. 2019. I. negyedévében a KSH évközi intézményi munkaügyi megfigyelésének vonatkozási körébe tartozó munkáltatók⁹ jelzése szerint az üres vagy a közeljövőben megüresedő álláshelyek száma (80 ezer) 0,8%-kal nőtt az előző év azonos negyedévéhez képest, 2018 utolsó negyedévéhez viszonyítva ellenben mérséklődött. A legalább 5 fős vállalkozásoknál 2019 I. negyedévében 57 ezer üres állás volt, a költségvetésben pedig 19 ezer álláshely betöltését várták.

A legnagyobb létszámú nemzetgazdasági ágban, a feldolgozóiparban 2019 I. negyedévében 20 ezer betölthető álláshely volt. Ez 18%-kal kevesebb, mint az előző év azonos időszakában, de az üres álláshelyek 2,7%-os aránya még mindig magasabb, mint a nemzetgazdasági átlag. Ennél nagyobb arányú humán erőforrás-hiány négy nemzetgazdasági ágat jellemezett:

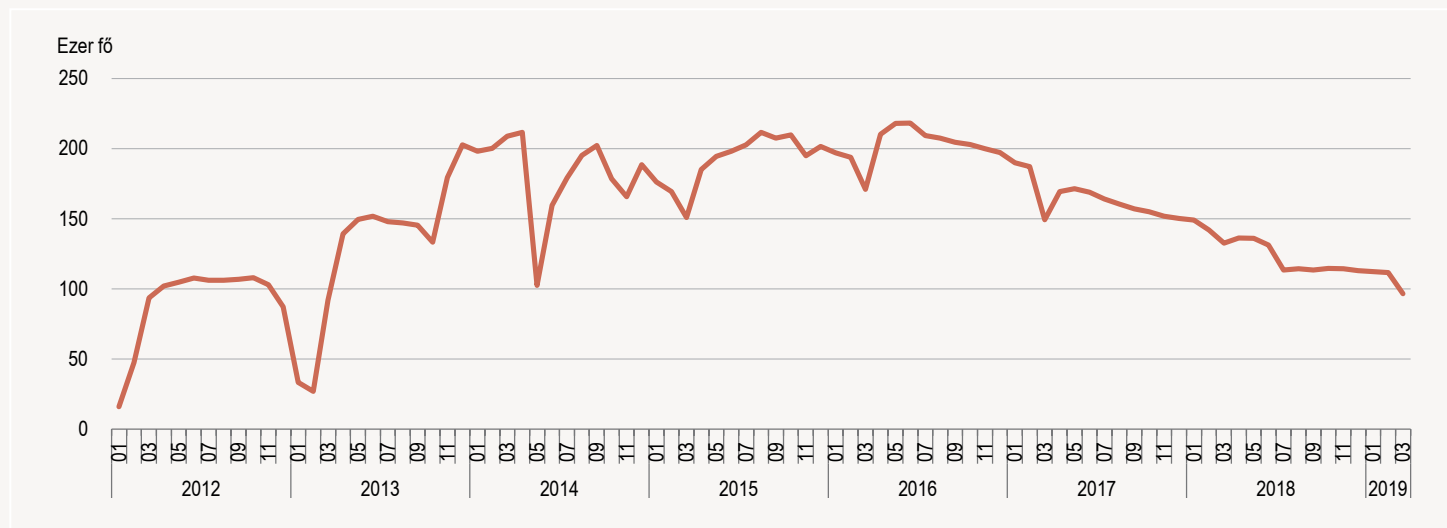
- az adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenységben 4,1%-os,
- a humán egészségügyi, szociális ellátásban 4,0%-os,
- az információ, kommunikáció területén 3,5%-os,
- az építőiparban pedig 2,8%-os munkaerőhiánnyal küzdöttek.

A legkisebb (1% körüli) arányú kielégítetlen létszámigény a mezőgazdaságban és az ingatlanügyletek területén jelentkezett.

A nemzetközi adatok szerint az Európai Unióban nőtt a betöltésre váró álláshelyek aránya, a 28 tagállamra vonatkozó adatok alapján 2018 IV. negyedévében száz álláshelyből 2,3 volt betöltetlen, szemben az egy évvel korábbi 2,0-es értékkel. Az üres álláshelyek aránya változatlanul Csehországban volt a legmagasabb. Itt százból átlagosan 6,0 minősült betöltendőnek. Hazánk 2,7%-os értékével meghaladta az uniós átlagot. Ennél magasabb értéket – Csehországon kívül – Belgiumban (3,4%), Németországban (3,4%), Ausztriában (3,1%), valamint Hollandiában (2,9%) mértek. Ezzel szemben a válság utóhatásával küzdő Görögország esetében az arány mindössze 0,4% volt.

4. ábra

A közfoglalkoztatottak létszámának alakulása*

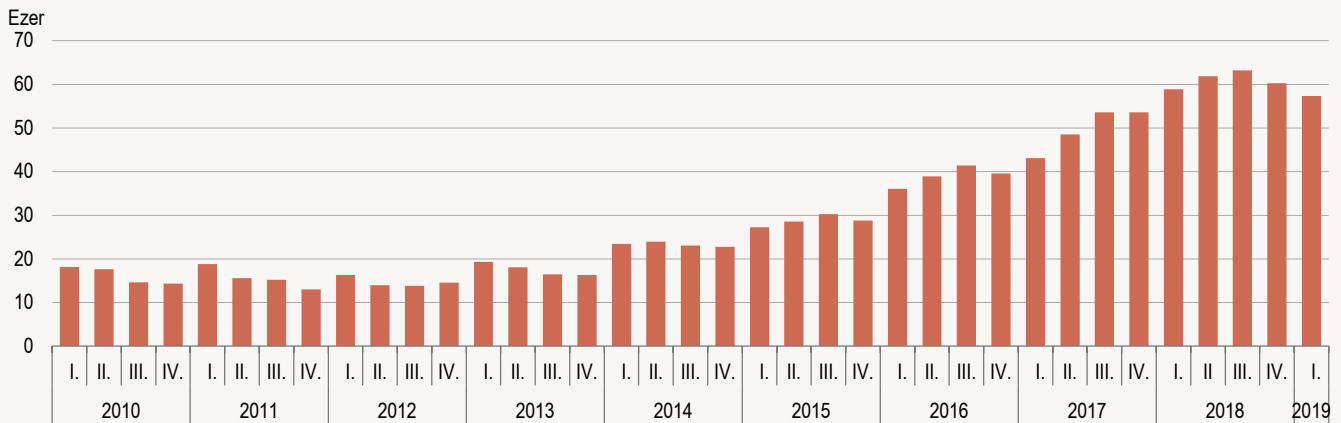

* A legalább 5 főt foglalkoztató vállalkozásoknál, a költségvetési intézményeknél és a megfigyelt nonprofit szervezeteknél közfoglalkoztatottként alkalmazásban állók.

⁵ Az elmúlt öt év első negyedévei közül ekkor volt a legmagasabb.
⁶ Forrás: Havi tájékoztató a közfoglalkoztatás alakulásáról (www.kozfoglalkoztatatas.kormany.hu).
⁷ A KSH módszertani definíciója szerint azt tekintjük üres álláshelynek, amelyek betöltése érdekében a munkáltatók már konkrét lépéseket tesznek (pl. meghirdetik azokat, vagy a betöltés érdekében közvetítő céghez fordulnak).
⁸ Üres álláshelyek száma az összes álláshely (szervezet tevékenységében részt vevők álláshelyeinek zárónapi száma + üres álláshelyek száma) százalékában.
⁹ A legalább 5 főt foglalkoztató vállalkozások, a költségvetési intézmények és a foglalkoztatás szempontjából jelentősebb nonprofit szervezetek.

5. ábra

Az üres álláshelyek száma a legalább 5 főt foglalkoztató vállalkozásoknál

A munkaerő-kereslet alakulásáról az uniós előírásokon alapuló statisztika mellett a Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat (NFSZ) adatsoraiból is rendelkezünk információval. Ebben az esetben a munkaügyi központokhoz beérkező, munkáltatói munkaerőigény-bejelentések képezik az üresálláshely-statisztika alapját. A munkáltatók alapvetően a támogatott formában betölteni kívánt állások bejelentésében érdekeltek, illetve olyan, döntő részben alacsony iskolai végzettséggel is betölthető munkakörökbe keresnek munkavállalókat, amelyeknél esélyt látnak a nyilvántartott álláskereső kiközvetítésére. 2019 márciusa során összesen 122 ezer üres álláshelyet jeleztek a foglalkoztatók. A bejelentések zöme (87%-a) – összesen 107 ezer – támogatott állás volt. A legtöbb új munkaerőigény Borsod-Abaúj-Zemplén és Szabolcs-Szatmár-Bereg megyéből, valamint Budapestről érkezett. Összességében márciusban az NFSZ-nél 208 ezer álláslehetőséget tartottak nyilván, amelyből a zárónapon 97 ezer maradt betöltetlen.¹⁰ Mindkét érték elmaradt az egy évvel korábbitól.

Csökkent az álláskeresővel töltött idő

2019 I. negyedévében az ILO¹¹ definíciója szerinti munkanélküliek¹² száma az előző év azonos időszakához képest 12 ezer fővel, 166 ezerre, a munkanélküliségi ráta pedig 0,3 százalékponttal, 3,6%-ra mérséklődött. A férfiak körében a munkanélküliség stagnált, miközben a nők mutatói javultak és a változások eredményeként a nők és férfiak munkanélkülisége közel azonos szintűvé vált.

Mivel a hazai munkaerőpiac a teljes foglalkoztatottsághoz közeli állapotban van, a munkájukat elvesztők nagy része viszonylag könnyen el tud helyezkedni. A tartósan, azaz legalább egy éve állást keresők aránya 37,6%-ra csökkent, de még mindig magas azoknak az aránya, akik a „nagyon tartósan munkanélküli”¹³ kategóriába számítanak. Minden ötödik munkanélküli ugyanis legalább két éve keres munkát.

A valaha mért legalacsonyabb szintű munkanélküliség sajátosságai a rekord rövidnek számító átlagos munkakeresési időben is megmutatkoznak. A munkanélküliség átlagos időtartama 2018 első negyedévéhez képest két és fél hónappal csökkent, és az idei év elején Magyarországon átlagosan 13,9 hónapot kellett álláskeresővel töltenie annak, aki dolgozni akart. Egy évvel korábban a nők és a férfiak átlagosan közel azonos ideig kerestek munkát. Mostanra ez az időtartam a nők esetében több mint 3,3 hónappal, 13,0 hónapra rövidült, miközben a férfiak – kisebb mértékű javulás eredményeként – átlagosan 14,7 hónapot töltöttek álláskeresővel. A nők körében bekövetkezett kedvező változásokra utal az is, hogy körükben egy év alatt jelentősen (11,7 százalékponttal) csökkent azok aránya, akik állásuk elvesztése, közfoglalkoztatásuk,

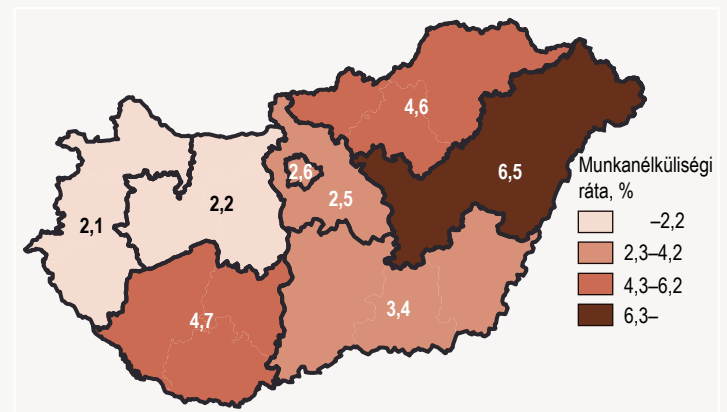
alkalmi vagy szezonális munkájuk befejeződése miatt kényszerültek álláskeresőre, illetve nőtt azoké, akik saját döntéseik, kezdeményezéseik alapján, felmondásuk miatt vagy családi (elsősorban gyermekgondozási) kööttségeik miatt kerestek munkát.

Észak-Alföldön a legmagasabb a munkanélküliségi ráta

2019 I. negyedévében a munkanélküliségi ráta a 15–74 évesek körében Dél-Dunántúlon 2,2 százalékponttal, 4,7%-ra csökkent, míg a többi régióban a változások 1 százalékpont alattiak (mintavételi hibahatáron belüliek) voltak. A legalacsonyabb munkanélküliség Nyugat-Dunántúlon (2,1%), valamint Közép-Dunántúlon (2,2%) volt, a legmagasabb érték Észak-Alföldet (6,5%) jellemezte.

6. ábra

A 15–74 évesek munkanélküliségi rátája régióként, 2019. I. negyedév

A területi különbségek a munkaerőpiaci helyzet általános javulásával párhuzamosan is fennmaradtak. Miközben a munkanélküliségi ráta Veszprém megyében 1, Győr-Moson-Sopron megyében 2% alá süllyedt és további 6 megyében (Bács-Kiskun, Zala, Komárom-Esztergom, Heves, Pest, Csongrád megye) és a fővárosban sem érte el a 3%-ot, addig Szabolcs-Szatmár-Bereg megyét 8,9, Nógrádot 6,9, Baranya megyét 6,6%-os munkanélküliség jellemezte.

A Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálatnál 2019 I. negyedévében 266 ezer álláskeresőt tartottak nyilván, 3,9%-kal kevesebbet az egy évvel korábbinál. Az, hogy a nyilvántartott álláskeresők számának csökkenése a globálisan javuló foglalkoztatás ellenére lassul, a területi, illetve struktu-

¹⁰ A legfrissebb rendelkezésre álló adminisztratív adatok alapján 2019 májusában összesen 102 ezer, a havi zárónapon pedig 73 ezer üres álláshelyet tartottak nyilván.

¹¹ ILO (International Labour Organization) Nemzetközi Munkaügyi Szervezet.

¹² Nincs munkája, aktívan keres munkát és munkába is tudna állni.

¹³ Nincs munkája, 24 hónapja vagy annál régebben aktívan keres munkát és rendelkezésre áll.

rális problémák fennmaradására is felhívja a figyelmet. A közfoglalkoztatás átmeneti foglalkoztatási lehetőségként ugyan sok munkanélküli munkaerőpiaci szocializációjához és integrációjához járult hozzá az elmúlt években, de a képzettségük, életkoruk vagy egyéb más körülmény miatt kedvezőbb jellemzőkkel rendelkezők elsődleges munkaerőpiaci elhelyezkedését követően a közfoglalkoztatásban rekedők egyre kevésbé képesek megfelelni a keresleti oldal elvárásainak. Marad számukra a köz-, szezonális vagy alkalmi munka világa és a munkanélküliség közötti átjárás, vagy teljesen kirekesztődnek a munkaerőpiacról.

2019 I. negyedévében száz regisztrált álláskeresőből kilenc pályakezdőnek minősült, ők adják az első alkalommal regisztrálók jelentős részét. A regisztrált álláskeresők között növekszik a pénzbeli ellátásban részesülők aránya, az említett időszakban már 54,6%-uk kapott ilyen juttatást. A biztosítási alapon, de csak rövid ideig (legfeljebb 3 hónapig) járó álláskeresői járadékban, nyugdíj előtti speciális juttatásban, illetve álláskeresői segélyben részesülők száma az utóbbi években 60–70 ezer fő körüli szinten stabilizálódott. A szociális ellátásban részesülők létszáma folyamatosan, bár a regisztrált álláskeresőkre jellemzőnél valamivel mérsékeltebb ütemben csökkent.

2. tábla

A nyilvántartott álláskeresők száma

(ezer fő)

Időszak	Nyilvántartott álláskereső	Ebből:			
		pályakezdő	álláskeresői járadékra, segélyre jogosult	szociális ellátásban részesülő	ellátásban nem részesül
2018. I. negyedév	277,0	26,7	64,6	84,7	127,7
2019. I. negyedév	266,2	23,8	69,9	75,3	121,0
Változás 2018. I. negyedévhez képest, %	-3,9	-10,8	8,2	-11,1	-5,3

Forrás: Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat regisztere (<http://nfsz.munka.hu>).

A munkaerő-felmérésben a 15–74 évesek közül átlagosan 283 ezren vallották magukat munkanélkülinek, 22 ezerrel kevesebben, mint egy évvel korábban. Az év első negyedévében az önbesoroláson alapuló, illetve az ILO definíciója szerinti munkanélküliek száma lényegében azonos, 7% körüli ütemben csökkent, míg a regisztrált álláskeresőké ennél némileg kisebb mértékben (4%).

A munkavállalási korú inaktívak közel kétharmada nő

2019 I. negyedévében is folytatódott a munkavállalási korúnak tekintett (15–64 év közötti) inaktívok számának csökkenése. A legfőbb ok demográfiai, de jelentős szerepet játszik benne az emelkedő, ugyanakkor nemeként továbbra sem egységes nyugdíjkorhatár is. Ez utóbbi miatt a kategórián belül enyhén növekszik a nők aránya. Az idei első negyedévében az egy évvel korábbinál mintegy 78 ezerrel kisebb létszámú inaktív kategóriába soroltak 64%-a nő volt.

3. tábla

A 15–64 éves inaktívok létszáma munkaerőpiaci távollétük oka szerint

Megnevezés	2019. I. negyedév			Változás 2018. I. negyedévhez képest, %		
	férfi	nő	együtt	férfi	nő	együtt
Nyugdíjas, járadékos	195,3	374,1	569,4	-18,4	-4,0	-9,5
Gyermekgondozási ellátásban részesülő	1,3	223,2	224,5	10,8	-4,7	-4,7
Álláskeresői ellátásban részesülő	20,1	27,0	47,1	30,2	12,5	19,4
Tanuló	315,7	314,7	630,3	-3,3	-0,7	-2,0
Ápolási díjban, árva-ellátásban részesülő	11,3	32,0	43,3	12,1	7,0	8,3
Egyéb inaktív	84,3	146,5	230,8	-1,4	-2,8	-2,3
15–64 éves inaktívok összesen	628,0	1 117,5	1 745,5	-7,4	-2,5	-4,3

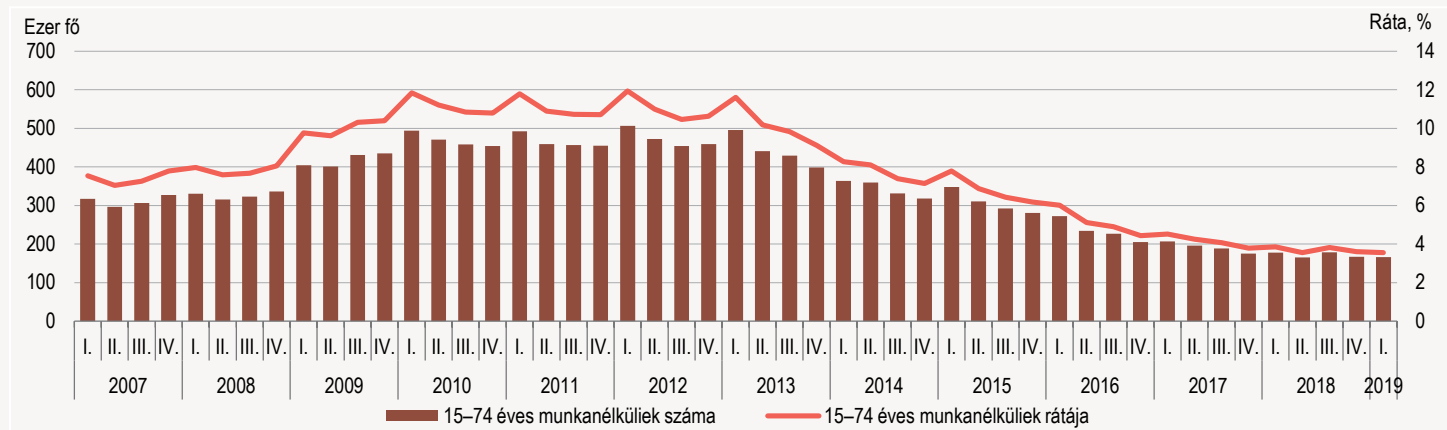
Tovább csökkent a potenciális munkaerő-tartalék

A munkanélküliek, az alulfoglalkoztatottak, a dolgozni szándékozó, de munkát aktívan nem kereső, vagy a rendelkezésre állás kritériumát nem teljesítő inaktívok együtt jelentik a **potenciális munkaerő-tartalékot**. Ebbe a kategóriába 2019 I. negyedévében már csak **303 ezren** tartoztak, ami egyéves időtávban további 24 ezer fős csökkenést jelentett, és jelentősen elmaradt a korábbi években mértéktől. Az egyre zsugorodó munkaerő-tartalék területi eloszlása továbbra is igen egyenetlen, minden 100 nem dolgozóból:

- a központi régiókban, Közép- és Nyugat-Dunántúlon, illetve Dél-Alföldön 7–8 fő,
- Észak-Alföldön, Észak-Magyarországon, illetve Dél-Dunántúlon 14–16 fő tartozott az említett kategóriába.

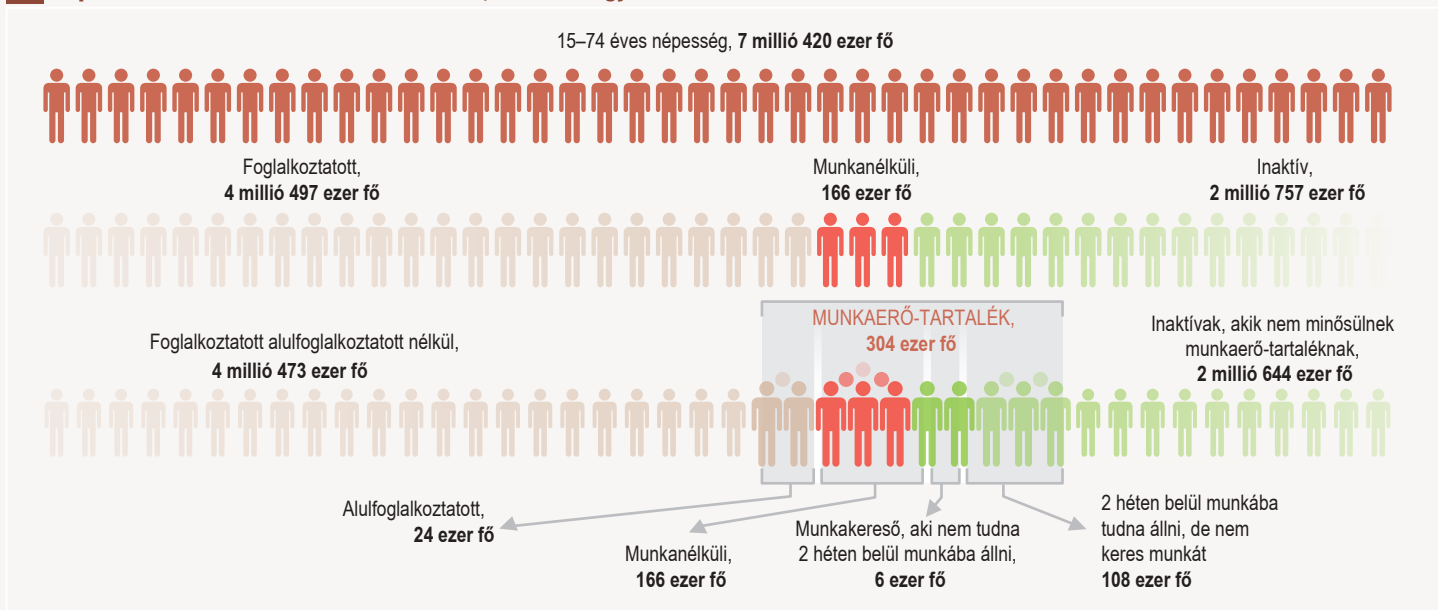
7. ábra

A 15–74 éves munkanélküliek létszámának és munkanélküliségi rátájának alakulása

8. ábra

A potenciális munkaerő-tartalék alakulása, 2019. I. negyedév

Folytatódott a keresetek dinamikus növekedése

2019 I. negyedévében a keresetek¹⁴ növekedéséhez többek között hozzájárult a minimálbér és a garantált bérminimum 8,0%-os megemlése, a kormánytisztviselők bérreformja, a honvédelmi és rendvédelmi szerveknél végbemenő illetményemelés, valamint a közfoglalkoztatottak létszámának jelentős csökkenése. Ebbe az irányba hatott a munkaerőhiány bérfelhajtó ereje is.

2019 I. negyedévében a teljes munkaidőben alkalmazásban állók **bruttó átlagkeresete 352 ezer forint** volt, ami egy év alatt nominálisan 11,0%-os növekedést jelent. Az átlagkereset változásának mértékét a közfoglalkoztatottak jelentős létszámcsökkenése is befolyásolta, a bruttó átlagkereset a közfoglalkoztatottak nélkül számítva 9,9%-kal nőtt.

A legalább 5 főt foglalkoztató vállalkozásoknál dolgozók bruttó átlagkeresete (367 ezer forint) 11,8%-kal volt magasabb az előző évinél. A minimálbér és a garantált bérminimum emelése mellett a munkavállalók sikeres bérkövetelési akciói, valamint a jól képzett munkaerő megtartásáért folyó élesedő verseny is hozzájárult az egy évvel korábbinál magasabb bériáramláshoz.

A költségvetési intézményeknél a keresetek növekedési üteme az I. negyedévben lényegesen elmaradt a versenyszférára jellemzőtől. A költségvetési szervezeteknél átlagosan 7,8%-kal emelkedtek a bérek, vagyis a két szféra között 4,0 százalékpontos ütemkülönbség alakult ki a versenyszféra javára. (Közfoglalkoztatottak nélkül ennél is nagyobb – 6,4 százalékpontos – volt a különbség.) Az eltérések értékelésekor figyelembe kell venni, hogy 2018 I. negyedévében ezzel pontosan ellentétes folyamat játszódott le a költségvetési szférában a nem rendszeres kereseti elemek márciusi megugrása miatt.

A nemzetgazdasági ágak többségében kétszámjegyű volt a keresetek növekedési üteme:

- A versenyszféra foglalkoztatási szempontból legnagyobb súlyú nemzetgazdasági ágaiban, a feldolgozóiparban, valamint a kereskedelem, gépjárműjavításban 12,9%, illetve 12,6%-kal nőttek a keresetek.
- A feldolgozóiparban belül legalább 13%-os béremelésre került sor az egyéb feldolgozóipar; ipari gép, berendezés üzembe helyezése, javítá-

sa, a számítógép, elektronikai, optikai termék gyártása, a járműgyártás és a gyógyszergyártás területén.

- A pénzügyi, biztosítási tevékenység nemzetgazdasági ágban 8,0%-kal növekedtek a keresetek. Mivel az információ és kommunikáció területén ennél magasabb ütemű (a feldolgozóiparhoz hasonlóan 12,9%-os) volt a bériáramlás, ez lett a legjobban fizető nemzetgazdasági ág. E két nemzetgazdasági ágban a bruttó átlagkereset meghaladta a 600 ezer forintot.
- A szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás nemzetgazdasági ágban ezzel szemben 234 ezer forint volt a bejelentett havi bruttó átlagkereset. Ennél alacsonyabb, bruttó átlagfizetés csak a – közfoglalkoztatottak jelentős részét magában foglaló – humán egészségügyi, szociális ellátás nemzetgazdasági ágat jellemezte. Közfoglalkoztatottak nélkül az itt dolgozók hivatalosan többet (299 ezer forintot) keresnek, mint a szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás alkalmazásban állói.
- A 2018. I. negyedévi jutalomkifizetések miatti magas bázisadatok ellenére a közigazgatás, védelem; kötelező társadalombiztosítás nemzetgazdasági ágban a bruttó átlagkereset 8,7%-kal, 414 ezer forintra nőtt. (Ezen belül a rendszeres kereset 10,9%-kal, 397 ezer forintra emelkedett.) Ezt alapvetően az okozta, hogy a közsféra béremelési programjának részeként, a 2019. márciusi illetménykifizetésekkel egyidejűleg, a központi közigazgatásban dolgozók évek óta nem rendezett illetményemelésére került sor. 2019 I. negyedévében a kormányzati szolgálati jogviszonyban dolgozók eddigi illetmény- és besorolási rendszere is átalakult, a korábbi – döntően a jogviszonyban töltött időn alapuló előmeneteli – modellt felváltotta a kormányzati igazgatásról szóló 2018. évi CXXV. törvény (Kit.) által szabályozott álláshelyekhez kötött, jövedelemhatárokat magában foglaló bérrendszer. A márciusi, megemelt illetmény kifizetésével egyidejűleg sor került az év első két hónapjára jutó illetménykülönbözöt rendezésére is. Emellett az első negyedévben fizették ki a központi közigazgatásban dolgozók korábbi években fel nem használt szabadságai ellentételezésének összegét.

¹⁴ 2019-től megújult a keresetstatistika adatgyűjtési rendszere: a havi kereset- és létszám-információk forrása a Nemzeti Adó- és Vámhivataltól átvett ún. járulékbevallás, valamint a Magyar Államkincstár adminisztratív nyilvántartásából átvett adatok.

4. tábla

A teljes és a rendszeres bruttó átlagkereset, 2019. I. negyedév

Megnevezés	Teljes bruttó átlagkereset	Ebből: rendszeres
Forint/fő/hónap		
Nemzetgazdaság összesen	352 151	329 974
Ebből:		
versenyszféra	366 982	339 752
költségvetés	320 819	309 073
nonprofit	306 165	301 440
Változás az előző év azonos időszakához képest, %		
Nemzetgazdaság összesen	11,0	10,7
Ebből:		
versenyszféra	11,8	11,4
költségvetés	7,8	8,3
nonprofit	10,4	10,7

- Az oktatásban dolgozók elmúlt évi (több alcsoportra kiterjedő) béremelését követően 2019 I. negyedévében 3,6%-kal, 322 ezer forintra nőttek a bruttó átlagkeresetek.
- A humán egészségügyi ellátás területén dolgozók bruttó keresete 4,7%-kal haladta meg az egy évvel korábbit, míg a szociális területen dolgozóké 11,7%-kal emelkedett. A közfoglalkoztatottak nélkül számolt bérnövekedési ütem az előbbi területen 4,6, az utóbbi esetén 7,0%-ot tett ki. A humán egészségügyben dolgozók bruttó kereseti

átlaga megközelítette a 340 ezer forintot, míg a szociális ellátásban dolgozóké 247 ezer forintra változott.¹⁵

A közfoglalkoztatottak bruttó kereseti átlaga 82 ezer forint volt. Ez az összeg alig haladta meg a közfoglalkoztatottak számára kormányrendeletben meghatározott 81 530 forintos munkabért, és 0,8%-kal elmaradt az egy évvel korábbi átlagtól. Mivel a közfoglalkoztatás díjazása 2017 óta nem változott, az előző év azonos időszakához viszonyított csökkenés hátterében az összetétel változása, illetve a közfoglalkoztatási időszak intervallumának lerövidülése állhat.

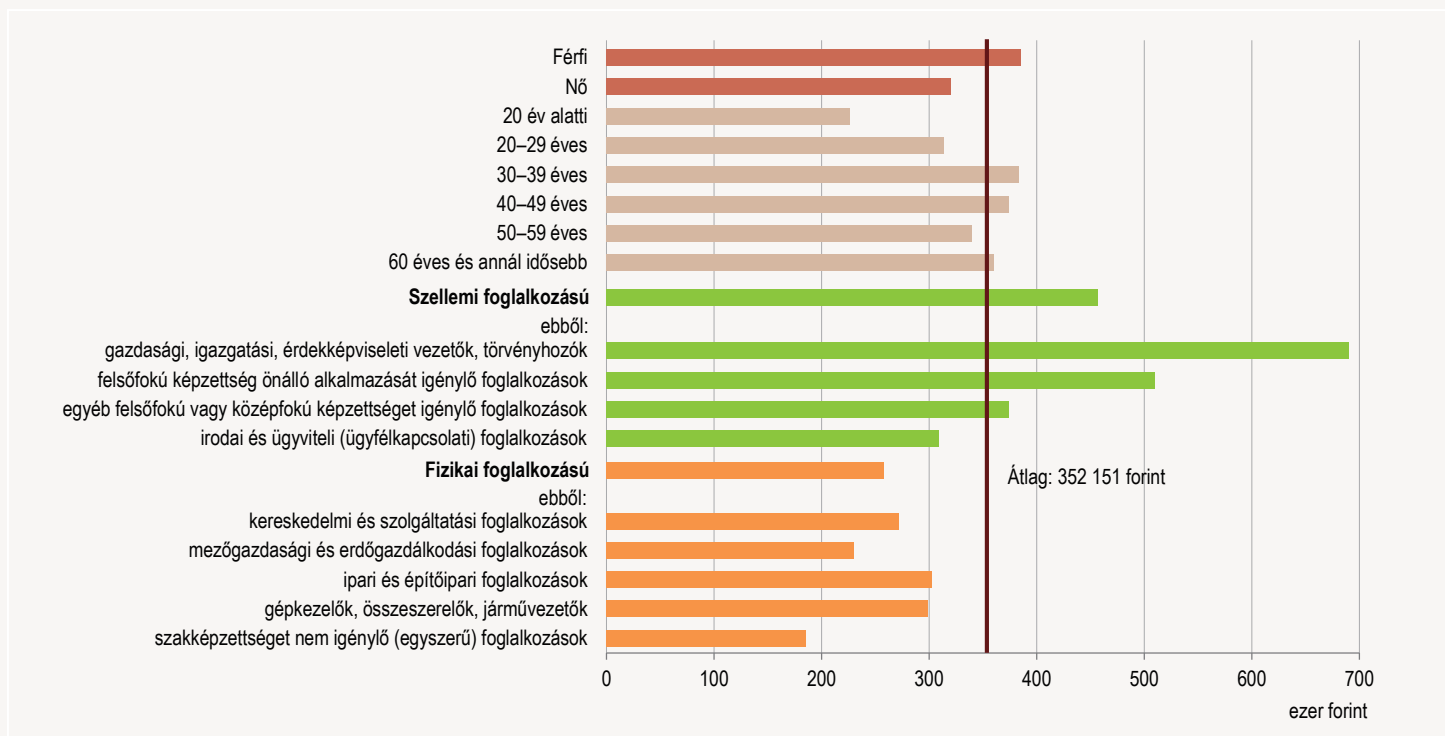
2019 I. negyedévében a férfiak bruttó átlagkeresete 385 ezer forint, a nőké 320 ezer forint volt. A férfiak havi átlagos bérelőnye az egy évvel korábbi 54 ezerről 65 ezer forintra növekedett, mivel esetükben az átlagosnál magasabb (11,6%-os), míg a nők körében ettől némileg elmaradó (10,0%-os) bruttó bérnövekedés következett be. A nők kereseti hátránya több tényező együttes hatásából származik:

- a családi kötöttségek miatti munkaerőpiaci távollét a munkatapasztalat hosszán keresztül befolyásolhatja az elért bér nagyságát;
- az idősebb korosztályok esetén megfigyelhető, hogy a nők iskolai végzettsége alacsonyabb;
- a magas keresetet biztosító területeken (vezetői beosztásban, jobban fizető nemzetgazdasági ágakban) több férfi dolgozik.

A 30–49 évesek kereseti pozíciói voltak a legjobbak: 2019 I. negyedévében a 30–39 évesek átlagosan 31 ezer forinttal (9%-kal), a 40–49 évesek pedig 21 ezer forinttal (6%-kal) kerestek többet az összes teljes munkaidőben alkalmazásban álló átlagos bruttó kereseténél. Rajtuk kívül átlag felett kerestek még a legalább 60 évesek. Az életkor szerinti átlagkeresetek alakulására a karrierút hossza, az egyes korcsoportok férfi-nő aránya (ezen belül a nők gyermeknevelés és egyéb családi kötöttségek miatti munkaerőpiaci távolléte), illetve iskolai végzettség szerinti megoszlása is hat. Legrosszabbul a munkaerőpiacra éppen csak belépő, kevés vagy munkatapasztalattal egyáltalán nem rendelkező fiatalok kerestek. Megfigyelhető, hogy azoknak, akiknek az életkoros bérhierarchiában elfoglalt helye rosszabb, a keresete nagyobb ütemben nőtt, mint a jobban keresőké.

A teljes munkaidőben alkalmazásban állók bruttó átlagkeresete, 2019. I. negyedév

9. ábra

¹⁵ Közfoglalkoztatottak nélkül számolva.

2019 I. negyedévében a szellemi foglalkozásúak 1,8-szer annyit kerestek, mint a fizikaiak. A fizikai foglalkozásúak bruttó átlagkeresete egy év alatt 12,4%-kal, 258 ezer forintra, a szellemieké 9,4%-kal, 457 ezer forintra nőtt.

Az egyes munkakörökben ennél is nagyobb a különbség. A vezetők, törvényhozók¹⁶ 2019. január–márciusi átlagfizetése közel 3,7-szerese volt a közfoglalkoztatottak jelentős részét is magában foglaló, szakképzettséget nem igénylő (egyszerű) foglalkozásúak átlagkeresetének. A fizikai foglalkozásúak közül az ipari, építőipari, illetve a gépkezelők, összeszerelők, járművezetők bruttó átlagkeresete volt a legmagasabb. A szellemi állománycsoporton belül az irodai, ügyviteli (ügyfélkapcsolati) foglalkozásúak bruttó átlagkeresete volt a legalacsonyabb, 309 ezer forint.

A költségvetési intézményeknél és egyes állami feladatokat ellátó nonprofit szervezeteknél dolgozók 2011 óta keresetbe nem számító kompenzációban részesülhetnek abban az esetben, ha nettó keresetüket a 2011. és 2012. évi jövedelemadó, illetve járulékszabály-változások csökkentették. 2019 I. negyedévében az egy évvel korábbinál kevesebben, 55 ezren vették igénybe ezt a szociális költségnek minősülő támogatást. Az érintett dolgozóknak ez átlagosan havi 8 ezer forint többletjövedelmet jelentett.

A keresetek reálértéke 7,6%-kal nőtt

2019-ben alapvetően változatlan maradt a béreket terhelő személyi jövedelemadó és a munkavállalókat terhelő egyéb levonások mértéke. A kedvezmények nélkül számított nettó kereset a bruttóval azonos ütemben, azaz 11,0%-kal nőtt 2019. január–márciusban az előző év azonos időszakához képest. A nemzetgazdasági szintű **nettó átlagkereset 234 ezer forintnak** felelt meg. A versenyszférában dolgozók nettó kereseti átlaga 244 ezer forint, a költségvetésben dolgozóké 213 ezer forint volt. A fogyasztói árak adott időszakai, 3,2%-os emelkedése mellett a keresetek reálértéke nemzetgazdasági szinten 7,6%-kal nőtt.

Az alkalmazásban állók különböző jogcímenek adó- és járulékkedvezményekre lehetnek jogosultak. (Ilyen kedvezmények például a családi adókedvezmény, az első házaskedvezmény vagy egyes meghatározott betegségekben szenvedő munkavállalóknak járó személyi kedvezmény, illetve a saját jogú nyugdíjas munkavállalók munkaviszonyára 2019-től érvényes járulékfizetési mentesség.) 2019 I. negyedévében a

kedvezmények figyelembevételével számított nettó átlagkereset nemzetgazdasági szinten 241 ezer forintot tett ki, 11,0%-kal többet, mint egy évvel korábban.

Csökkenett az egyéb munkajövedelem aránya

A bruttó keresetek – például a cafetériajuttatás részeként fizetett – egyéb munkajövedelem-elemekkel való kiegészítése adja a munkajövedelmet. Ez a keresetek nemzetközi összehasonlítására szolgáló mutató 2019 I. negyedévében 367 ezer forintnak felelt meg. A munkajövedelem előző év azonos időszakához viszonyított növekedési üteme 0,7 százalékponttal elmaradt a bruttó keresetek növekedési ütemétől, így az egyéb munkajövedelem aránya az egy évvel korábbi 4,7%-ról 4,0%-ra csökkent, és havi átlagban 14 700 forintot tett ki. Szféránként vizsgálva az egyéb munkajövedelem aránya a költségvetésben volt a legmagasabb, a nonprofit szektorban pedig a legalacsonyabb.

5. tábla

Az egy főre jutó munkajövedelem alakulása, 2019. I. negyedév

Megnevezés	Átlagos havi munkajövedelem	Ebből: átlagos havi egyéb munkajövedelem	Az egyéb munkajövedelem aránya a munkajövedelemből, %
	forint/fő/hó		
Nemzetgazdaság összesen	366 917	14 740	4,0
Ebből:			
versenyszféra	381 799	14 818	3,9
költségvetés	336 234	15 415	4,6
nonprofit	315 648	9 484	3,0

Az egyéb munkajövedelem aránya a villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás és a szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás kivételével minden nemzetgazdasági ágban csökkent. A munkajövedelmek arányának csökkenését az magyarázhatja, hogy jelentősen leszűkült a kedvező adózású vagy adómentesen adható béren kívüli juttatások köre.

¹⁶ Gazdasági, igazgatási, érdekképviseleti vezetők, törvényhozók.

További adatok, információk (linkek):

[Táblák \(STADAT\)](#)

[Módszertan \(foglalkoztatás, munkanélküliség\)](#)

[Módszertan \(nyilvántartott álláskeresők módszertana\)](#)

[Módszertan \(intézményi munkaügyi adatgyűjtési rendszer módszertana\)](#)

[Adminisztratív munkanélküliségi adatok módszertana](#)

Elérhetőségek:

kommunikacio@ksh.hu

[Lépjön velünk kapcsolatba!](#)

Telefon: (+36-1) 345-6789

www.ksh.hu